

tényét azonban nem befolyásolja.

Íme a teóriák homályba vésző határtalanja. S mert a zene funkcionális viszonyait a hangzástörvények és az eredeti hallásképesség párosában az embernél véljük kiteljesedettnek, miként Szőke is, úgy a zene legfőbb kritériumát végül mégis csak azon adományán mérjük, hogy művelőként, vagy befogadóként mit képes átéltetni velünk, emberi élményeink benső végtelén. A képességek kazánja filogenetikusan ugyan nyitott, de működni mégis mindig csak egy, valamilyen módon zárt szervezetben képes, és zárt formák hagyományain át, tovább. Minden ami természetből való, az elemi szinten is különböző, (s nem egyféle), sokaságos bentfoglalásokhoz kötött.

Aki az idézett mű fizikai és madárhangja kottaanyagát végigzongorázza, ha az eredetit nem hallhatta is, nagy élményben részesül. Az elpiszkolódó emberi zeneiség alatról csodálatos és tiszta hangvilág melege érinti meg, széteső világunk egységének újabb vigasztalásával. Ennek fölfedezése, elemzése és méltóságába állítása Szőke Péter halhatatlan érdeme. (Magvető Kiadó)

SZABADOS GYÖRGY

Az állat visszatér

Agendum

Egy rigó megállítja a forgalmat
Egy pálma átfésüli az eget
Egy bajusz nőként illegeti magát
Veszélyben e napok
(Michel Deguy)

és TÁMADÁS! Ki az, aki ekkorát ugrani akar? Csak tessék, tessék! Most kezdődik a... most kezdődik... most... Na, már megint! Hiába, mit lehet tenni... Elbizonytalanodom, ha nem látom a jelentkezők tolongását. Márpedig mindent látok, csak azt nem. És ami a szemem előtt végbe megy, az nem vízió.

Látom, hogy egyes újságok és más egyes, szaksajtónak (ki)nevezett újságok tele vannak nagyon eredeti, (alig) másolat-fizimiskájú egy- és többvalakikkal; látom, hogy a szóban (képen, korongon...) forgatottak egyre inkább hiszik, hogy ők forognak; látom, hogy nincs porszem, ami forgó és forgatott harmonikus semmittevésében fennakadást okozhatna: HISZEN A HINTA ÁLL. Ezt viszont hallani. Zeppelinek, gördülő kövek, rossz társaságok, koszos palik, várakozó tomik és gombos márkok suhanó-zakatoló-robbanó életzajai helyett a MEGHATÁROZHATATLAN CSENDET. A félregondolt csendet, amelyben a hangtalanságra nem válasz a fizikailag szabályos (...) rezgések egymásutánja. A dobhártyák betömvé hallgatnivalóval, az idegpályák szikráznak a decibelektől, de a szívbe, sőt az agyba nem jut el semmi. Ez maga a süketség, DOLBY SYSTEMMEL, KOMPAKT LEMEZEN, SZÍNES ÉLŐBEN ÉS FELVÉTELÉRŐL, 0-24 ÓRÁIG A MJUZIKTÍVÍN – a szükséges mennyiségben. Amennyi ahhoz szükséges, hogy csak a zörejihiány tűnjön fel, ne a csend.

A Mechanizmus, minden tökéletesítés ellenére, nem önműködő. A Semmi (még) nem ébredt öntudatra. Működtetik és fenntartják szívós érdekek, érdekelték. Épp ez az "üzemeltettség" a szisztéma gyenge pontja, ugyanis az olyan önmagát növelő, természetes jelenségekkel, szemben, mint például a tehetség (:elhivatottság, jobbitó szándék-erő...) lényegében tehetetlen. Eddig-addig, így vagy úgy megakadályozhatja ezek megszólalását, megpróbálhatja "beépítésüket", hosszabb távon azonban mindkét módszer hatástalan. A "magányos" tehetség sohasem áll egyedül, nem tűnhet el, és nem tüntethető el – végleg. Ehhez – höm-höm – a népet kellene levágy felváltani, ugyebár?...

A szisztéma tragikomikus vonása, hogy sehogyan sem képes meg-felemészteni a tehetség mibenlétét: a különbséget érvényesítés és beteljesítés között. A belső indíték évelő, gyomtermészetű képződmény. Gyakran a legmostohább körülmények közepette fejlődik legerőteljesebben, de "miként oly gyakran, de nem okvetlenül", a TÖRŐDÉST IS JÓL TŰRI. Egyszóval: kiismerhetetlen, másszóval: felszámolhatatlan, egyébként füttyül (zongorázik, énekel, szaxizik, gitározik, harsonázik, tubázik...) minden körítésre és kerítésre. Azzal törődik, amivel tudja, hogy törődnie ADATOTT. "A slágerlisták kitagadnak / a dilettánsok szemet kapnak / köpök rá, ha nem jut babér / ebben sajnos nem vehetek részt" – foglalta össze egykoron az elmondottakat az egykori

Nagyferó. A "pályáról" időről időre lezavartak közül páran, köszönik szépen, ma is jól (ott) vannak (ahol voltak), akik hébe-korba, mérő tapintatlanságból visszalopakodnak a taccsvonalon túlról. Ilyen "gyomképeességű" egyedek az európai és tengerentúli könnyűzene (...) letarolt flórájában Eric Burdon (ének) és Brian Auger (billentyűsök), akikkel május másodikán találkozhatott a PeCsa jegyvásárló (nézőtéri) és fizetésképtelen (kerítést megülő) közönsége.

Mégiscsak zenéről lévén szó, titkos vágyam, hogy megérjem azt az időt, amikor az Eric Burdon és az Auger Band rendű és rangú "fehér bőrű fekete" muzsikuskoncertjei kapcsán a zenei apróraszedés és összerakás lehessen az első szempont. Ez ugyanis azt jelentené, hogy azok a gondok, amelyekről eddig szoltam, már nem fullasztóak, talán meg is szűntek. A rockzene (maradékának) öme elképzelt, paradicsomi állapota ma világszerte tökéletesen távolinak hat. Pedig ha valami, Eric és a Brian Auger Band bő kétórás hang- és lélekmasszázsja, a produkció felsőfokú zenei-szövegi egysége valóban részletes bemutatást kívánna.

Mindazonáltal a Nyájas Olvasó remélt irigységét sárgítandó, íme néhány címszó a zene (szinte) rögzíthetetlen jelenségének tárházából.

"Az igazán jó dolgokon az ember nevet csodálkozásában" – mondá Thelonious Monk, a jazz egyik stílussteremtő klasszikusa, feltehetően a maga bőséges tapasztalataiból kiindulva. Nos, Eric Burdon, a nagy emlékü Animals barázdált múltú szolistaát hallgatni körülbelül olyan érzés, mint smirglire önéletrajzot írni huszonnyolc ezer forintos Parker töltőtollal (G. A. után szabadon). Lehet. Ki kell próbálni. Csikorognak az éles vastüskék, porlik, csorbul, törik az arany tollhegy, s közben futamról skálatörödékre, glissandóráról "piszkos hang"-ra, hangsúlyosról lebegő ritmusra, Hammond-kelepelésről wah-wah pedál effektre, fortissimóról parlandóra egyre telik (:telhetetlenül) a csiszolóvászson – Burdon nevünkben rótt önéletírásával, a mi Burdon nevében rótt életkarcunkkal.

A csodálkozásra és a hitetlenkedő öröme a rock ősközösségének rajtaütésszerű megelevenedése adott mindenekelőtt okot. Mitől elháríthatatlan, mindenkinek egyformán érezhető-érthető ez a "támadás"? A Haight-Ashbury virághatalom kukába söpört örökkévalósága még mindig sugározza a FELTÉTLEN JELENLÉT kommunikatív és metakommunikatív nagyfeszültségét, amelyet a homo sapiens (még a századunkbeli is!) azonnal, reflexszerűen képes elkülöníteni a konvencionális társadalmi érintkezés (:összezárttság) mindennapos maszkabáljától.

A kétórányi eleven emlékezésben, emlékező élebenségben, amely teljes keresztmetszete volt az 51 éves Burdon 30 éves-pályájának, s ízelítője az 55 éves Auger (John McLaughlin, Rod Stewart és Julie Driscoll egykori partnere) virtuóz orgonajátékának, a zenészek tapsra is csak annyi szusszanást hagytak, amennyire hallgatóiknak szükségük volt.

Mert bizonyos, hogy nagyon fogy az időnk, és nagyon sok mondandóval tartozunk egymásnak. Lassan betemetnek elhallgatott dolgaink: a szélnek eresztett ritmus boldog fegyelme, kegyelme – az ösztönös egymásból töltekezés maghasadásos energiája – a lelkek megtalált, együttes örömeinek győztes csatakiáltása – a zsákmányülő állati üvöltés utáni pillanat Úrfelmutatás-csendje – nyers szelídséggel még megfékezhető becses bölcsességeink – kilyukadt reményünk még beismerhető hite.

De hát ki hiszi el ma Magyarországon (: bárhol a világon), hogy egy Eric Bourbonnak is becézett ex-alkoholista, súlyos narkós 1992-ben tiszta, fejlődőképes, közösségalkotó ROCKZENÉT játszik, azzal az eltéríthetetlen ösztönrel, amellyel például az állat védi, felneveli utódait?!

Például azok, akik ott voltak ezen a május éji koncerten. Láttak és hallottak. Látták, hogyan ölelkeznek össze a "kiérdemesült profik" a session után, már a színpalak mögött: "úgy kell beszélünk, barátaim, mintha soha többé nem látnánk egymást, oly módon, hogy fölösleges is legyen egymást viszontlátunk, posztumusz az ittenhez és az itteni dolgokhoz képest, mert nem látjuk egymást soha többé" (Michel Deguy).

J. KIRÁLY ISTVÁN

Tóték

Örkény bemutató a Nemzetiben

Hál'isten, messze szállt a háború – gondolhattuk a hatvanas évek végén, a *Tóték* színpadra robbanásának esztendeiben, – de annál jelenvalóbb a paranoiás Örkény diktatúrája. Számítsuk hozzá ehhez, hogy a romániai zsarnokság alatt ismerhettem meg a színjátékot. A marosvásárhelyi *Lohinszky Loránd* katonatisztje az idegeinken zongorázott. Mi voltunk Tóték, az együgyűen